

درس اول : آفرینش همه تنیہ خداوند دل است

تاریخ ادبیات

فردوسی : شاعر حماسه سرای بزرگ قرن ۴ و ۵ است که سی سال برای سرودن «شاهنامه» رنج کشید. او شیعه مذهب بود و ارادت خالصانه‌ای به پیامبر داشت. وی نقش مهمی در حفظ و پاسداشت زبان فارسی داشت. آرامگاه او در زادگاهش توس قرار دارد.

سنایی غزنوی : شاعر معروف قرن ششم است که در اواسط کارش به عرفان روی آورد و آثاری چون «حدیقه الحقیقه»، «کارنامه بلخ» و «سیر العباد الی المعاد» را به یادگار گذاشت.

سعدی شیرازی : شاعر معروف ایرانی قرن هفتم که به «شیخ اجل» معروف است. آثار ارزشمندی به نام‌های «بوستان» (سعدی نامه) به نظم و «گلستان» را به نظم و نثر در آورد. همچنین مجموع آثارش را در کتاب «کلیات» جمع‌آوری نمود.

محمدبن منور : از نوادگان ابوسعید ابی‌الخیر است که کتاب «اسرارالتوحید» را در مقامات جدش ابوسعید ابی‌الخیر در قرن پنجم نوشته است.

دانش‌های زبانی وادبی

ادبیات را «زبان هنری» یا «زبان برتر» هم می‌نامند. زیرا با وجود آرایه‌های ادبی، نوشته‌ها و سروده‌های ما زیباتر می‌شود. در این درس با سه آرایه ادبی بیشتر آشنا می‌شویم :

۱- **تشبیه :** چیزی را به چیزی دیگر مانند کردن است و چهار رکن دارد.
 الف) **مُشبه :** چیزی یا کسی که قصد مانند کردن آنرا داریم . (رکن اول)
 ب) **مُشبه‌به :** چیزی یا کسی که ، مشبه ، به آن مانند می‌شود . (رکن دوم)
 پ) **ادات تشبیه :** کلماتی که معنی «مثل» و «مانند» می‌دهند و نشان دهنده پیوند شباهت است. مثل : «چو ، چون ، همچون ، مثل ، مانند ، همانند ، تشبیه و ...» (رکن چهارم)

ت) **وجه شبه :** ویژگی مشترک مشبه و مشبه به (رکن سوم)

مثال : کره زمین مانند فرفره‌ای بزرگ به دور خورشید می‌چرخد.

مشبه اادات مشبه به
تشبیه

نکته ۱ : گاهی از چهار رکن تشبیه ، مشبه و مشبه به باقی می‌ماند که اضافه تشبیهی نامیده می‌شود .

مانند : دریای علم صحرای دل قلک ذهن

نکته ۲ : وجه شبه نیز می‌تواند از ارکان چهارگانه حذف شود. کلام او مثل قند است. (شیرین)

مشبه اادات مشبه به
تشبیه

۲- **تشخیص :** اگر ویژگی‌های انسان را به غیر انسان نسبت دهیم ، تشخیص یا انسان نمایی پدیده‌ها نامیده می‌شود.
 ابرها گریستند گل‌ها خندیدند عقل‌ها حیران شوند از خاک تاریک نژند

۳- **مراعات نظیر (تناسب) :** هرگاه چند واژه که با هم نسبت یا ارتباط داشته باشند ، در یک بیت یا متن بیایند ، مراعات نظیر نامیده می‌شود.

مثال : ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند کوه و دریا و درختان همه در تسبیح اند

نکته : قالب قصیده

× _____ × _____
 × _____ _____
 × _____ _____
 × _____ _____

۶	<p>(الف) معنی شعر و نثر</p> <p>معنی ابیات و نوشته‌های زیر را به نثر روان بنویسید :</p> <p>۱- خداوند نام و خداوند جای ۲- که تواند که دهد میوه الوان از چوب ۳- در زمین نگاه کن که چگونه بساط تو ساخته است و جوانب وی فراخ گسترانیده . ۴- تا توانی می‌گریز از یار بد ۵- دارایی ام بفروختم و اسب خریدم و از وطن خویش رحلت کردم. ۶- چون که مرا زین همه دشمن نهند تهدمت این واقعه بر من ززند</p>
۲	<p>(ب) معنی و مفهوم واژه‌های مشخص شده را بنویسید :</p> <p>۷- فهم عاجز شود از <u>حقیه</u> یا قوت انار ۸- در ایام کهن سالی و <u>فرتوتی</u> ، کار ایام جوانی پیشه کرده‌ای ۹- در بسته تا به کی در <u>محبس</u> تنی ۱۰- در محاوراتی که میان دو کس رود ، <u>خوض</u> ننماید.</p>
۱	<p>(پ) درستی یا نادرستی ، جمله های زیر را مشخص کنید :</p> <p>۱۱- «خرسندی» به معنای «خوشحالی» است. ☐</p> <p>۱۲- « سریر » جمع مکسر « سر » به معنی « رازها » است. ☐</p> <p>۱۳- « خار » و « خوار » ، هم آوا هستند. ☐</p> <p>۱۴- « انعام » هم خانواده « نعیم » است. ☐</p>
۳	<p>(ت) خودارزیابی</p> <p>۱۵- عبارت : « هر یکی را آنچه به کار باید ، داد » را توضیح دهید. ۱۶- ویژگی‌های مشترک « دوست و آینه » را بیان کنید. ۱۷- چرا میهن را به مادر ، تشبیه کرده‌اند؟</p>
۲	<p>(ث) درک متن</p> <p>۱۸- با توجه به عبارت : « چراغ وی ماه است و شعله وی آفتاب و قندیل های وی ستارگان » منظور از « شعله وی آفتاب » چیست؟ ۱۹- منظور از « گوهر تن » در عبارت « جهد کن که اگر چه اصیل و گوهری باشی ، گوهر تن نیز داری » چیست ؟</p>
۱	<p>(ج) دانش‌های ادبی و زبانی</p> <p>۲۰- در جمله‌های زیر انواع صفت را مشخص کنید : الف) آقای محمدی ، مهربان‌ترین معلم مدرسه است. ب) شهر زیبای اصفهان از شهر همدان بزرگتر است. ۲۱- در بیت زیر چه کنایه‌ای وجود دارد : میپچ از ره راست بر راه کج / چو در هست حاجت به دیوار نیست ۲۲- در بیت : « چو بفروختی از که خواهی خرید / متاع جوانی به بازار نیست » کدام آرایه وجود ندارد : الف) پرسش انکاری ب) اضافه تشبیهی پ) تشخیص ت) تضاد ۲۳- در جمله‌های زیر انواع مضارع را مشخص کنید : الف) اکنون داریم درس جدید را می‌خوانیم. ب) شاید جمعه به مسجد جمکران بروم. ۲۴- در گروه‌های اسمی زیر ، از جهت قرار گرفتن هسته و وابسته کدام گروه متفاوت است : الف) یک باغ سر سبز ب) این کتاب خواندنی پ) همان چند روز ت) بزرگترین دریاچه دنیا</p>
۰/۲۵ ۰/۲۵ ۰/۵	<p>(چ) تاریخ ادبیات</p> <p>۲۵- تخلص شمس‌الدین محمد شیرازی (سعدی - حافظ - رودکی) است. ۲۶- کتاب « قابوسنامه » اثر کیست؟ ۲۷- کتاب مرزبان‌نامه نوشته کیست و توسط چه کسی به زبان طبری برگردانده شده است؟</p>
۲	<p>(ح) شعر حفظی</p> <p>یک شعر از حفظ بنویسید.</p>
۲۰	<p>جمع</p>

۱- خداوندی که دارای برترین نام، شهرت و منزلت است. اوست که به انسان روزی داده و راهنمایی‌اش می‌کند.

۲- هیچ کس جز خدا نمی‌تواند از چوب درخت، میوه‌های رنگارنگ و از خار، گل‌هایی با گلبرگ‌های فراوان پدید آورد.

۳- و به زمین نگاه کن که خداوند چگونه آن را مثل فرشی برای تو ساخته است و اطرافش را وسیع گردانیده.

۴- تا می‌توانی از دوست بد دوری کن، زیرا دوست بد از مار بد نیز خطرناک‌تر است.

۵- تمام اموال و دارایی‌هایم را فروختم و یک اسب خریدم و از سرزمین خودم کوچ کردم.

۶- چون از میان بچه‌ها، مرا دشمن می‌دانند، پس نسبت به من بد گمان می‌شوند.

۷- جعبه

۸- پیر و سالخورده

۹- زندان

۱۰- اندیشیدن

۱۱- درست

۱۲- نادرست

۱۳- درست

۱۴- درست

۱۵- خداوند متعال به هر جانوری آنچه را لازم دارد، عطا کرده است.

۱۶- دوست واقعی و آینه همان قدر که خوبی تو را نشان می‌دهند، عیب‌های تو را نیز نشان می‌دهند و این ویژگی مشترک این دو است.

۱۷- هر چیز گرانبه‌ای را اگر بخواهند از راه همانندی، بزرگ بشمارند و عزیز نیز بدانند، به «مأم» یا «مادر» مانند می‌کنند. و از بابتی،

چون همه ما در آغوش میهن پرورش یافته‌ایم، وطن برای ما حکم مادر را دارد.

۱۸- یعنی گرمابخش زمین خورشید است.

۱۹- منظور از «گوهرتن»، فضیلت و دانش است.

۲۰- مهربان‌ترین: صفت عالی زیبا: صفت ساده

بزرگتر: صفت برتر

۲۱- کنایه از این که وقتی راه راست وجود دارد، بیراهه نرو.

۲۲- (پ) تشخیص

۲۳- داریم می‌خوانیم: مضارع مستمر

بروم: مضارع التزامی

۲۴- (پ) در این گزینه، هسته در پایان گروه است و وابسته پسین وجود ندارد.

۲۵- حافظ

۲۶- عنصرالمعالی کیکاووس بن اسکندر

۲۷- نوشته «مرزبان ابن رستم» است و توسط «سعدالدین وراوینی» به زبان طبری برگردانده شد.

ادامه دارد ...